

Hoe de biologische melkveehouderij actief kan bijdragen aan het 8^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn via een eigen specifiek actiespoor

Het voorliggende concept 8^e Actieprogramma betreffende de Nitraatrichtlijn (2026-2029) bouwt met name voort op het bestaande 7^e APN. Veel is echter nog niet duidelijk. Wel dat de inkomenseffecten van de mogelijke maatregelpakketten voor het 8^e Actieprogramma voor de melkveehouderij groot tot zeer groot kunnen zijn. Het ontbreken van zowel de hoogte van de stikstofgebruiksruimte als de korting op gebiedsniveau maakt dat de impact voor de individuele melkveehouder niet helder is. Dat mogelijke maatregelpakketten ook voor een individuele biologische melkveehouder negatieve impact genereert, is wel duidelijk. Dit is zeer tegenstrijdig omdat biologische bedrijfsvoeringen juist van meerwaarde kunnen zijn.

De basis voor de maatregelpakketten zijn, net zoals in het 7^e APN, afkomstig vanuit de huidige derogatiebeschikking. De biologische melkveehouderij heeft nooit gebruik kunnen maken van derogatie. Wel de lasten, niet de lusten.

Ondanks dat de huidige derogatiebeschikking in 2026 afloopt, zien wij vele maatregelpakketten behouden in het onderliggende concept 8^e APN. Daarbij is de, in het komende tijdvak, nog te ontwikkelen experimenteerruimte richting doelsturing in het onderliggende concept niet gestoeld op de al geborgde biologische bedrijfsvoering.

Daar bovenop heeft de minister inmiddels richting Brussel een hernieuwde aanvraag voor derogatie gedaan. Ervaringen uit het verleden leren ons dat de EU het onderliggende concept 8^e APN hierdoor extra goed gaat bestuderen en dat ons land hier over heen zo mogelijk aanvullende generieke maatregelen worden opgelegd. Reden des te meer om voortijdig, dus nu, experimenteerruimte voor de biologische melkveehouderij te geven binnen dit 8^e APN.

Dit kan door gerichte monitoring op biologisch bedrijfsniveau, met name in gebieden waar het er toe doet. Niet alleen richting grondwater, maar zeker ook richting oppervlaktewater. De biologische melkveehouderij heeft een flink lager stikstofbodemoverschot en lagere nitraat af- en uitspoeling dan de gangbare melkveehouderij¹. Deze positieve impact van de biologische melkveehouderij is bij de EU bekend. Dit rechtvaardigt de biologische experimenteerruimte en draagt bij aan de ambitie tot de opschaling naar 15% biologisch areaal en vergroot mede de kans op het binnenhalen van een eventuele nieuwe derogatie.

We pleiten daarom voor een specifiek actiespoor voor de biologische melkveehouderij binnen het Actieprogramma. Zodat we vanuit de biologische werkwijze méér kunnen betekenen bij het beperken van de uit- en afspoeling van nitraat uit de Nederlandse bodems. Een specifiek biologisch actiespoor binnen het APN, met daarbij eigen experimenteerruimte richting doelsturing, komt overeen met de wijze waarop op andere beleidsterreinen de biologische melkveehouderij wordt ingezet. Met name in gebieden waar het er toe doet.

Hieronder lichten een en ander graag toe.

Biologische melkveehouderij en nitraat

De biologische melkveehouderij werkt volgens de (wettelijke) eisen in de Europese biologische verordening (EU 2018/848)². De naleving hiervan wordt gecontroleerd door het zelfstandige bestuursorgaan Skal Biocontrole³. Daarnaast gelden voor de Nederlandse biologische melkveesector (door de sector zelf geformuleerde) bovenwettelijke normen, zoals vastgelegd in de Aanvullende Normen Biologische Zuivel⁴ en gecontroleerd door het (private) kwaliteitsinstituut Qlip⁵.

In de biologische verordening is het gebruik van dierlijke mest beperkt tot maximaal 170 kg stikstof per hectare. Gebruik van kunstmest is niet toegestaan. Het biologische melkveehouderijsysteem is minder intensief (lager aantal koeien per hectare). Gemiddeld heeft een biologisch melkveebedrijf een stikstofbodemoverschot van 111 kg/ha tegen 229 kg/ha op een gemiddeld gangbaar bedrijf⁶. Bij de elf deelnemende bedrijven aan de Pilot BioMonitor⁷ was dit met gemiddeld 69 kg/ha zelfs nog lager. Daarmee is de kans op nitraatuitspoeling ook kleiner.

Biologische melkveebedrijven hebben gemiddeld meer blijvend, kruidenrijk grasland (o.a. vanwege de uitgebreide weidegang) en minder maïs in het teeltplan dan gangbare bedrijven. Bij een gelijk stikstofbodemoverschot leiden meer gras en minder maïs tot een lagere uitspoeling. Tenslotte leidt ook het (wettelijk bepaalde) achterwege laten van chemisch-synthetische gewasbeschermingsmiddelen tot minder af- en uitspoeling van (schadelijke) stoffen naar oppervlakte- en grondwater.

8^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn

Feitelijk wordt op dit moment in het kader van het 8^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn gesproken over twee sporen:

1. Maatregelpakketten om nitraat af- en uitspoeling tegen te gaan.
2. Een ingroeipad voor doelsturing waarmee individuele bedrijven op basis van gemeten data, gevrijwaard worden van de generieke maatregelen.

Ad 1.

De maatregelpakketten die binnen het 8^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn worden voorgesteld, zijn over het algemeen voor biologische melkveebedrijven niet onoverkomelijk. Echter, op gebiedsniveau wordt geen onderscheid gemaakt tussen biologische en gangbare bedrijfsvoeringen. Doordat de meerwaarde van biologische bedrijven niet wordt erkend en het gebied als geheel een negatief stempel krijgt, heeft dit wel degelijk een negatief effect op de biologische bedrijven in dat gebied, bijvoorbeeld ten aanzien van de financiering. Ook remt het de inzet van biologische bedrijven bij het realiseren van gebiedsdoelen, waarmee alle bedrijven (dus ook gangbare) in zo'n gebied perspectief houden. We zien dit in gebieden waar juist biologische melkveehouderijen van meerwaarde zouden zijn, zoals beekdalen, NV-gebieden, waterwingebieden, overgangsgebieden en veenweidegebieden.

Ad 2.

Met het ingroeipad voor doelsturing kunnen individuele bedrijven, op basis van meetdata, aantonen dat zij voldoen aan de gestelde doelen. Dit sluit aan bij de ambitie van de biologische melkveesector om méér te doen en past binnen de al ruim drie jaar gehanteerde werkwijze van de Pilot BioMonitor: op basis van data inzicht krijgen in prestaties en werken aan optimalisatie van het biologische melkveehouderijsysteem. Hierdoor kunnen biologische melkveehouders (situationeel) passende maatregelen nemen, die het beste aansluiten op hun specifieke bedrijfsvoering en het best uitpakken voor de waterkwaliteit.

Wens:

Een specifiek actiespoor voor de biologische melkveehouderij in het 8^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn

Graag willen we, middels een specifiek actiespoor, actief verkennen hoe biologische melkveebedrijven hun stikstofoverschot en de nitraat af- en uitspoeling nog verder kunnen verlagen. Hiervoor kunnen we aanhaken bij de al functionerende aanpak en organisatie van de Pilot BioMonitor, voortkomend uit de aanpak van de stikstofuitstoot, zoals verwoord in een brief aan de Tweede Kamer op 20 juli 2021 (kenmerk TK 35 334/159)⁸.

Opgedane kennis en inzichten vanuit dit traject kunnen, net zoals dit al gebeurt vanuit de Pilot BioMonitor, worden gedeeld met andere biologische en gangbare melkveehouders.

Onderhoud met collega-partijen uit meerdere sectoren leert ons dat een gedifferentieerde aanpak voor de biologische melkveesector, in lijn met de Pilot BioMonitor, leidt tot initiële instemmende reacties van hun kant.

De biologische melkveesector wil graag deze handschoen oppakken!

Bestuur De Natuurweide

-
1. Het perspectief van biologische landbouw, G. Migchels et al., 2023; <https://open.overheid.nl/documenten/d0c116b5-d457-4e1a-a823-9072cfb23e1b/file>
 2. Europese Commissie, Gemeenschappelijk landbouwbeleid, Wetgeving voor de biologische sector: https://agriculture.ec.europa.eu/farming/organic-farming/legislation_nl
 3. <https://www.sknl.nl/>
 4. De Natuurweide, Programma Aanvullende Normen Biologische Zuivel: <https://denatuurweide.nl/aanvullende-normen/>
 5. <https://www.qlip.com/nl/aanvullende-normen/>
 6. <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2023/01/16/biologische-melkveehouderij-kan-bijdragen-aan-nplg-doelen#:~:text=Het%20lagere%20stikstofbodemoverschot%20komt%20vooral,lager%20uit%2C%20althans%20per%20hectare.>
 7. <https://pilotbiomonitor.nl/>
 8. Overheid.nl, Officiële bekendmakingen, Kamerstuk d.d. 26-7-2021: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35334-159.html>